

ניצוק

שמזגו לגוי. עקרון זה מופיע גם בסיפא של המשנה- הכלי שמזגו ממנו אינו נאסר אלא רק היין שבתוך הכלי של הגוי. לכאורה מפשט דברי המשנה היה ניתן להבין שרק במקרה שפיית החבית או הבקבוק אינה תקינה (נאגרים בה מים) אז ניצוק כמחומר. אך במקרה שהיין נשפך בצורה ישירה אז ניצוק אינו מחבר בין שני הכלים. ברם, מדברי הגמרא משמע שהאמוראים הבינו את דברי המשנה בצורה שונה. הגמרא מביאה מקור תנאי שניצוק אינו נחשב כחיבור בענייני טהרות, ולאחר מכן מובאת שיטת רב הונא שלגבי יין נסך נצוק כמחומר:

”תנן התם: הנצוק והקטפרס ומשקה טופח - אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה, האשבורן - חיבור לטומאה ולטהרה.
אמר רב הונא: נצוק וקטפרס ומשקה טופח - חיבור לענין יין נסך”

מקור המשנה במסכת טהרות (ח,ט) ובדבריה מפורש שבענייני טומאה וטהרה הניצוק אינו נחשב חיבור. רב הונא מוסיף שבענייני יין נסך ההלכה שונה וניצוק מהווה חיבור. רב הונא אינו מביא מקור, ראה או סברה לדבריו אלא קובע זאת כהלכה פשוטה. ואכן מיד הגמרא מביאה את שאלות של רב נחמן- ”אמר ליה רב נחמן לרב הונא: מנא לך הא? מה המקור של הלכה זו?

הגמרא ממשיכה ומנסה להביא מקור מדויק בדברי המשנה בטהרות ולאחר מכן מהמשניות בעבודה זרה. מכל המקורות האלו הגמרא טוענת שלא ניתן להוכיח כי ניצוק כמחומר וניתן גם לדייק בצורה הפוכה. לאחר שהגמרא לא הוכיחה כדברי רב הונא וגם לא דחתה אותם, מובאת בשם רב חסדא הוראה הלכתית כיצד למזוג יין לגוי:

”אמר להו רב חסדא להנהו סביתא: כי כיליתו חמרא לעובדי כוכבים - קטפי קטופי, אי נמי נפצי נפוצי” (עב).

כלומר, רב חסדא הורה למזוג את היין בצורה כזאת שברגע שהיין מגיע לכד של הגוי - יפסק הקילוח. בדרך זו לא יהיה קילוח ישיר בין החבית של היהודי ובין הכד של הגוי. לאור כך כותב רש”י להלכה:

”שיפסוק ראש העליון של נצוק קודם שיגיע ראש התחתון לכלי העובד כוכבים... דס”ל נצוק חיבור וכן הלכה... יעמדו מרחוק ויזרקו היין לכליו של עובד כוכבים כי היכי דלא ליהוי נצוק” (ד”ה קטופי וד”ה נפצי).

רש”י מבין שנפסק להלכה כשיטת רב הונא וכפתרון המזיגה שמציע רב חסדא. ניצוק נחשב חיבור לדיני יין נסך, ולכן יש ליזהר שלא יהיה קילוח שמחבר בין החבית של היהודי ובין הכד של הגוי. בדרך זו פוסק גם הרמב”ם בפירוש המשנה:

”וכן הדין בכלי גוי עצמו אם היה בו יין נסך, ואפילו היה על הארץ, והעמוד המחבר בין שני הכלים בשעת היציקה, והוא הנקרא נצוק, אסור. ועל זה ההקש ייאסר היין אשר בכלי העליון בגלל זה הנצוק אשר עשינוהו חיבור לענין יין נסך, וכן הוא. ולזה ציוו

פתיחה

בשיעורים קודמים בפרק חמישי עסקנו בדיני תערובות באיסור והיתר. המשנה והגמרא בדף עב מעלים מקרה נוסף של תערובת יין נסך ויין מותר- ניצוק.

המקרה הבסיסי שבו הסוגיה דנה הינו פשוט- יהודי מוזג יין כשר לכוס של גוי שיש בה קצת יין. במקרה זה היין שנמצא בכוס מוגדר כיון נסך (או סתם יינם) ובמהלך המזיגה נוצר חיבור בין בקבוק היין והכוס. סוגייתנו עוסקת בשאלה האם חיבור זה אוסר את היין שנמצא בבקבוק, כאשר הגדרת ניצוק זה עמוד הקילוח שמקשר בין הבקבוק והכוס. מקרים נוספים שעולים בדברי הראשונים ובסוגיית הגמרא הם לדוגמה כאשר נשפך יין מחבית וגוי נוגע בקילוח, וכן כאשר כלי של גוי עם יין נסך נמצא על הרצפה ומוזגים לתוכו יין כשר.

כפי שנראה, שאלת ניצוק עולה בהלכות נוספות כדוגמת איסור והיתר והלכות מקוואות. בשיעור השבוע נעיין בסוגיית הגמרא ובמחלוקות הראשונים בפסיקת ההלכה. לאחר מכן נעיין בהלכות נוספות שבהם מצאנו את דין ניצוק לחומרא ולקולא.

השאלה הבסיסית בסוגיה זו הינה כיצד אנו מגדירים חיבור בין שני תבשילים ומה נחשב כתערובת. הריטב”א מדגיש שהשאלה אינה האם היין נסך אוסר את היין בנגיעה אלא האם נוצרת תערובת במקרה של ניצוק ויש לנו תערובת של משקה אחד:

”פירוש לא מדין מגע שאין נגיעה בדבר לח, אלא מדין תערובת שעושה הנצוק כאילו הם מחוברים ומעורבים...” (עב. ד”ה אמר רב הונא)

נעיר שסוגיה זו הינה בעלת חשיבות גדולה הלכה למעשה, גם אם בימינו אנו פחות חשים זאת. המציאות של גוי שמתארח בבית יהודי בכל מקום בחו”ל ומציעים לו קצת יין יכולה לגרום לבעיה הלכתית רבה אם ניצוק הוא חיבור. יתירה מכך, בימי הביניים היו שפחות ועבדים רבים בבתי היהודים (כפי שרואים בהרבה סוגיות) ושאלת ניצוק יכולה לגרום להרבה כאבי ראש. נכרי שגר בבית יהודי שרוצה למזוג לעצמו שתייה יכול לאסור את כל החבית גם אם יהודי ימזוג לו. במקרה שיש נזילה בחבית והגוי ינסה לסתום את החור הוא יכול לאסור את כל החבית. בעיות אלו היו יום-יומיות וכפי שנראה דרשו התמודדות הלכתית הלכה למעשה.

סוגיית הגמרא

המשנה דנה במספר מקרים בהם יהודי מוזג יין עבור גוי:

”נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים, וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל, אם יש בו עכבת יין - אסור. המערה מכלי אל כלי, את שעירה ממנו - מותר, ואת שעירה לתוכו - אסור” (פ”ה, משנה ז).

מהרישא של המשנה משמע שרק במקרה שיש עכבת יין- אם טיפות היין נאגרות במשפך, יש איסור למזוג ליהודי אחרי

בדברי הראשונים אנו מוצאים מספר מקרים שבהם הורו להקל גם לפי שיטת רש"י שניצוק הוי חיבור. כך לדוגמה כותב הריטב"א, מיד לאחר שהביא את מחלוקת רא"ה ורשב"א, שלדברי הכל מותר לערות לכלי של גויים בזמן שאין יין בתוכו. הבעיה היא רק אם מוזגים לכוס שיש בה כבר יין, אך אין לאסור משום נצוק במקרה שיהודי מוזג לכוס ריקה.

מקרה שני בו הקלו לכל השיטות הובא בסיום דברי תוספות:

"אמנם אם משך יין מן החבית לתוך כלי שיש בו יין נסך, אם יש בחבית ששים מן היין שבכלי שיש בו נסך ודאי מותר אפילו למ"ד נצוק חיבור דהא לא גרע חיבורו ע"י נצוק מאילו מאילו היה כולו מעורב בחבית שהיה אז בטיל בששים כסתם יינם כמו שפר"ת".

מדובר על סתם יינם שאינו אוסר בכל שהוא אלא בשישים. לכן אם בחבית יש כמות יין גדולה ממה שיש בכלי, או מהכמות שהגוי נגע בזמן הקילוח אין לאסור. יש לציין שמקרה זה הוא וודאי מקרה של הפסד מרובה, הואיל והמציאות המדוברת היא שנשפך יין מחבית גדולה לתוך כמות קטנה. במקרה זה לא נאסור את החבית הגדולה לכו"ע הואיל ובטל בשישים.

מקרה שלישי שהקלו גם לפי שיטת רש"י מופיע באור זרוע:

"ואפילו לרבינו שלמה זצ"ל ורבינו שמואל זצ"ל דפסקי דנצוק חיבור. בנצוק ההולך לאיבוד כגון שמקלח על גבי קרקע ונגע הגוי בקילוח לא הוי חיבור לאסור מה שבכלי. דלא גזור רבותינו בנצוק ההולך לאיבוד. ומטעם זה מותר כשנושאים גוים האיפה ופעמים נתקלים ונשפך מקצת היין לחוץ והוא נסך מה שנשפך לחוץ כדאמר' לקמן ואי אפשר לצמצם שלא יתחבר יין שבפנים ליין שנשפך והוא כשר אפי' למאן דאית ליה נצוק חיבור. כך השיב לי הלכה למעשה מו' רבינו אבי העזרי זצ"ל שכך קיבל מרבותיו" (פסקי ע"ז סי' רי"ז).

המקרה המדובר הוא שהגויים סוחבים חבית של יין וחלק מהיין נשפך. היין שנשפך אסור מדין יין נסך הואיל והוא נשפך מכוחם של הגויים, אך אומר הא"ז כי יין זה אינו אוסר את מה שנמצא בתוך החבית למרות שהוא מקושר לחבית בדרך של ניצוק (ראה גם בראב"ה סימן אלף וסג). מקרה דומה לכך שגם בו התירו מופיע בהמשך דברי האור זרוע:

"וכבר היה מעשה בחבית שנסדקה ובא הגוי ולקח כנף בגדו וסתם את הנקב עד שהפכו את החבית אבל לא נגע ביין מפני' והתיר רבינו שמואל זצ"ל אפילו לדברי האוסרין נצוק. דכי אמרינן דלא מקרי נצוק אלא היכא דלא מיפסיק מידי בקילוח. אבל הכא שהשוליים מפסיקין דמי למתניתין שהיין יוצא מן הגת לבור דרך גרונתני" (שם).

במקרה זה הגוי ניסה להציל את היין שנפל מהחבית ושם פקק מאולתר במקום הנקב. מכיוון שלא מגע הגוי גורם למיעוט הקילוח אלא ההתקן, אז אין איסור במה שנשאר בחבית.

מקרה נוסף שהובא לקולא באור זרוע הוא לגבי ניצוק בר ניצוק (ריש סימן רטז). כאשר מוזגים יין לכוס של גוי הרי הכד נאסר מדין נצוק. המקרה שהובא באור זרוע הוא שמזגו לאותו

שהיה תואר השפיכה כמו שאתאר, וזה שהוא יצוק וירים ידו קודם הגעת הדבר אשר נצוק אל הכלי התחתון, ואחר כך ישפוך פעם שניה כמו הראשונה, או שתהיה שפיכתו כמי שיזלף במזלף, והוא אומרם למוכרי היין קטופו קטופי או נפוצו נפוצי, ובאופן הזה יהיה המערה ממנו מותר".

גורמים להקל

כפי שראינו, שיטת רש"י והרמב"ם שפוסקים להלכה כשיטת רב הונא, וזאת למרות שהגמרא לא מצאה מקור לדבריו. כשיטת זו פוסקים רוב הגאונים, רבינו חננאל, הר"ף וחכמי אשכנז עד תקופת ר"ת.

לעומתם, ר"ת פסק שניצוק אינו חיבור ואין הלכה כדברי רב הונא (עב: ד"ה אמר להו). כפי שראינו הגמרא ניסתה להביא ראיה לשיטת רב הונא אך כל ראיותיו נדחו. בשורה התחתונה, הגמרא לא הציגה ראיה וגם לא סברה לכך שניצוק נחשב חיבור בדיני יין נסך.

ר"ת איננו מביא ראיה ישירה לדבריו, אלא מוכיח אותם מרוח הסוגיה. ראשית הוא מסביר כי מסוגיית הגמרא אנו רואים שחלק מהאמוראים שחיו אחרי רב הונא סברו שניצוק אינו חיבור, ומכאן הוא מסיק כי האמוראים בתראי פסקו שניצוק אינו חיבור. ראיה נוספת שהוא מביא היא מרוח הסוגיה- מכיוון שהסוגיה מקשה על ההבנה שניצוק חיבור ומנסה להביא ראיות רבות כנגד כך, משמע שפסיקת ההלכה שניצוק אינו חיבור. בדבריו ר"ת מעיר גם על סתירה שקיימת לכאורה בראייתו של רב הונא, שבכל מקרה נדחתה בגמרא.

לאחר שתוספות הביאו את דברי ר"ת הם מסכמים:

"והשתא במקום שיש הפסד גדול יש לסמוך על דברי ר"ת להתיר מגע עובד כוכבים ע"י נצוק אבל בהפסד מועט יכול להחמיר כדברי רש"י" (שם).

בדומה למה שראינו בשיעור שעבר כי במקרים מסוימים חכמי אשכנז הקילו בהפסד מרובה לגבי מסחר והנאה בסתם יינם, בסוגיה זו אנו מוצאים מקרה נוסף בו הם הקלו הלכה למעשה. דברי ר"ת אמנם לא התקבלו להלכה, אך בשעת הדחק ובהפסד מרובה ניתן להקל כדבריו ולא נפסיד את ממונם של ישראל.

ניתן למצוא מספר ראשונים נוספים שכתבו להלכה כשיטת ר"ת. כך לדוגמה, בעל המאור כותב כי הואיל ומדובר על מילתא דספיקא, בדרבנן הולכים אחרי המקל¹. בנוסף לכך מעיר הר"ה שלהלכה טהרות חמורים מדין נסך, והואיל ונצוק אינו חיבור לענין טהרות הרי שאינם חיבור ליין נסך. כך גם פוסק להלכה הרא"ה וכפי שמעיד תלמידו הריטב"א:

"ואפילו לכתחילה, אלא שלא רצה לפרסם כן שלא לזלזל בהלכות יין נסך מפני כבודן של גאונים ז"ל. והיתה אצלו כהלכה ואין מורין כן... ומורינו הרשב"א הולך בדרך הגאונים ז"ל להחמיר... ונכרין דברי אמת שאין לאסור נצוק בדיעבד" (ד"ה אלא מהא).

1 ההבנה שמדובר על ספק דרבנן היא היות ומדובר על סתם יינם או שגויים בימיהם כבר לא מנסחים. נעיר שהראשונים עוסקים בשאלה מהו המקרה שדנו בסוגייתנו- יין נסך או סתם יינם ולא נאריך בעניין זה.

כמי פירות ומותר ללוש בו הואיל ואין חשש חימוץ. מכיון שהיו מוסיפים מים לין כדי לפתור את בעיית ניצוק, עלתה השאלה האם מותר ללוש את הקמח בלין בפסח. וכך אותב ה'שלחן ערוך':

"מותר ללוש בלין אעפ"י שאי אפשר לו בלא טיפת מים שנופלת בשעת הבציר, ואף לכתחלה רגילים ליתן מים בשעת הבציר כדי להתיר ניצוק ואף עפ"כ אין לחוש להם, הואיל וכבר נתבטלו המים בלין קודם שלשו העיסה" (שו"ע סי' תס"ב, סעיף ג).

השו"ע פוסק כי יש לחלק בין משמעות המים בביטול האיסור, ובין יכולתם לחמץ את המאפה.

בכל מקרה, אנו יכולים ללמוד מכך שאכן פתרון זה היה נפוץ בקרב הציבור ואנשים נהגו למהול בלין במים. מטרת המהילה הייתה לפתור את בעיית ניצוק והחשש שכל הכד או החבית יאסור כתוצאה ממזיגה עבור גוי.

ניצוק בנושאים הלכתיים נוספים

הזכרנו בתחילת השיעור את דברי המשנה בטהרות הקובעת כי בדיני טהרות ניצוק אינו נחשב כחיבור. באופן פשוט הסברה שניצוק נחשב חיבור לדיני בלין נסך אך לא באיסור והיתר ודיני טהרות, נובעת מחומרת בלין נסך. כמו שייך נסך אסור בכל שהוא ולא בשישים, כך החמירו בדינים נוספים כמו ניצוק.⁴ לסיום השיעור, נרצה לעיין בכמה הלכות שניצוק אינו חיבור לגביהם, ונדון במקרים שיוצאים מכלל זה.

הלכות טהרה - משמעות הכלל שניצוק אינו חיבור לטהרה היא במקרה שיש מקווה בשיעור של ארבעים סאה בדיוק. כאשר אדם נכנס וטבל במקווה הרי שטבל במקווה כשר, אך ברגע שהוא יוצא מהמים המקווה כבר אינו כשר הואיל וחלק מהמים נשאר על האדם וכעת יש פחות משיעור מקווה מינימלי. גם אם המקווה מחובר למקור מים בדרך של ניצוק אין זה נחשב כחיבור לטהר אדם נוסף שנכנס למקווה.⁵

הלכות איסור והיתר - בהלכות איסור והיתר מצאנו מקרה שבו ניצוק נחשב חיבור. המשנה במכשירין (פ"ה, הלכה י) כותבת כי המערה אוכלים מכלי לכלי טהור, אך במקרה שמערה מכלי קר לכלי חם אז הכלי הקר נטמא. הרמב"ם בפירושו למשנה מסביר את העקרון שניצוק אינו מהווה חיבור בדיני טהרות, ומסביר מדוע במשנה י' הנצוק מהווה חיבור:

"לפי שעמוד המשקה הנקרא ניצוק מתחמם מחמת שקצוהו בכלי החם, ויעלו האדים עם הנצוק מתוך הכלי החם שהוא טמא ויחמם את המשקה אשר בכלי

כד לאחר מכן יין נוסף מתוך חבית. האור זרוע פוסק שהחבית אינה נאסרת מדין ניצוק למרות שהכד כבר נאסר משום ניצוק:

"והיתר ר' את החבית ולא רצה לאוסרו משום ניצוק שנתחבר מן החבית לין נסך שבנקנן. משום דין נסך דנקנן הנאסר בשביל הנצוק אינו אסור יין אחר על ידי ניצוק אלא א"כ מעורב ממש בכלי אחד".²

פסיקת ההלכה

כפי שראינו, ההלכה המקובלת הינה שניצוק הוי חיבור, ורואים את שתי היינות כמחברים זה לזה. כך פוסק להלכה השלחן ערוך (י"ד סי' קכ"ו), וכדי למנוע את בעיית ניצוק הוא כותב כי יש להקפיד להפסיק את הקילוח לפני שהיין מגיע לכלי התחתון (סעיף א). בנוסף השו"ע מביא מספר מקרים בהם ניתן להקל: 1. הפסד מרובה (סעיף ב). 2. ניצוק בר ניצוק (סעיף ג). 3. שפיכת בלין לאיבוד (סעיף ד).

נצטט כאן את הלכה ה' הואיל והיא רלוונטית להלכה למעשה במיוחד למי שגר בחו"ל:

"המערה יין לתוך כלי של עובד כוכבים שלא הודח, ואין בו משקה טופח, את שעירה בו אסור בשתייה, ואת שעירה ממנו מותר אפי' בשתייה. הגה: ואם יש בו כדי להטפח, אסור בנצוק. מיהו אינו אסור יותר מאילו היה מעורב בו, ואם הוא סתם יינם בטל בס".

פתרון נוסף שמופיע בדברי הראשונים שבעזרתו עוקפים את בעיית ניצוק היא בעזרת הוספת מים. הריטב"א מסביר כיצד הוספת מים עוזרת לבעיית ניצוק:

"ומזה הטעם גם כן אומרים רבותינו שאם העליון מזוג במים אין בו דין ניצוק למאי דק"ל דין שתנערב בלין ויש בו מים שרואין את היין שהוא מינו כאילו אינו והמים שאינן מינו רבים עליו ומבטלו ככל מין ומינו ודבר אחר, ואע"פ שאין במים שביין ששים בלין שלמטה דכי בעינן ששים היכא שהאיסור מעורב בו ממש ונותן בו טעם אבל הכא הרי אינו נותן טעם" (ד"ה אמר רב הונא).

פתרון זה מבוסס על ההנחה שכאשר המים מעורבים בלין אז המים נהפכים להיות דומיננטיים וכעת אנו רואים את הניצוק מעורב עם מים שמבטלים אותו.³ פתרון זה מצטרף להקלות שראינו בדין ניצוק ושנפסקו בשולחן ערוך.

כפי שהזכרנו בפתיח לשיעור, סוגיה זו רלוונטית במידה רבה למי שגר בחו"ל והייתה אף רלוונטית יותר בתקופת הראשונים והשולחן ערוך. הראשונים לא שינו את ההלכה ולא ניסו לעקור את העקרון שניצוק הוי חיבור, אך חיפשו דרכים בתוך ההלכה שבהם ניתן להקל.

מסתבר שפתרון האחרון שראינו (הוספת מים) הפך להיות רווח בקהילות ישראל, עד שדבר זה עורר בעיות הלכתיות בנושא אחר לגמרי.

כידוע, בהלכות פסח נפסק כי מי פירות אינן מחמיצים ולכן מותר לשים מי פירות על קמח ואין חשש חימוץ. גם יין נחשב

4 כפי שראינו בסתם יינם כמו שהתירו שטבל בשישים כך בנצוק הקלו שיחשב חיבור כל עוד אינו בטל בשישים. סברה זו הינה בניגוד לדברי בעל המאור שהוזכרו לעיל שיש להחמיר בטהרות יותר מדין נסך.

5 ניצוק במקרה זה יכול להיות במצב שהאדם הראשון עדיין נוגע במים ואז המים שעל גופו מחברים בדרך של ניצוק למי המקווה.

6 יש לציין כי במשנה בטהרות (פרק ז) נחלקו חכמים ור' יהודה בנושא. לדעת ר' יהודה הדבר נחשב כחיבור מטעם גוד אחית. אולם, להלכה נפסק כדעת חכמים הסוברים כי אין הדבר נחשב חיבור – לא מטעם גוד אחית ולא מטעם ניצוק חיבור. ראה את פסיקת השלחן ערוך בנושא: שו"ע י"ד סימן רא סעיף סב.

2 ראה גם בדברי הראב"ה בסימן אלף וסט שמביא סיכום הלכות ניצוק.

3 בהסבר ההלכה של 'סלק את מינו כמי שאינו' נעסוק בעז"ה בשיעור נפרד.

העליון ולפיכך יהיה טמא מפני שהאד החם חבר ביניהם והוא עולה מן הטמא לטהור".

במקרה זה יש שילוב של שני גורמים- הניצוק יוצר חיבור והאדים גורמים לאיסור. אנו רואים כאילו יש צינור מקביל של אדים שעולים מהתחתון לעליון ואוסרים אותו. דבר זה קיים רק כאשר התחתון חם והעליון קר⁷.

הדיון במשנה במכשירין הוא בהלכות טומאה וטהרה, אך מצאנו שהקישו מכך גם להלכות איסור והיתר. הרמ"א (י"ד קה,ג) פסק לפי עקרון זה שאסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב או שומן איסור. בשו"ע הרב (א"ח תנא, נט) הוסיף שלאור כך גם נזהרו הנשים בפסח שלא להשתמש בכלי שמכשירין בעזרתו כלים בפסח. בהכשרת כלים משתמשים לעיתים בכלי גדול שמערים ממנו מים ורתחים לתוך כלי חמץ שכעת מוכשר. בזמן ההכשרה עולה בעמוד הנצוק ההבל ואוסר את הכלי העליון.

הלכות אורח חיים - מקרה נוסף שמצאנו שאומרים בו שניצוק הוי חיבור הוא לעניין נטילת ידיים. במקרה זה אומרים שניצוק נחשב חיבור לקולא ומכשיר במקרים מסוימים נטילת ידיים, וכך יוצא שלעניין נטילת ידיים ניתן להקל יותר משאר הלכות טהרות. יש צורך בנטילת ידיים שהמים ישפכו על ידי כוחו של אדם, חוץ ממקרה שטובלים במי מקווה או מעיין. כאשר שואבים על ידי כלי או צינור והמים נופלים מעצמם אך לתוך מקווה או מעיין אומרים שניצוק הוי חיבור. במקרה זה אנו רואים את הקילוח כמחבר את המים השואבים שנופלים מעצמם מהדלי כמעורבים עם מי המעיין וניתן ליטול בהם ידיים. הלכה זו נפסקה בשו"ע (א"ח קנט,ז) וכפי שמבוארת בערוך השולחן:

"ואפילו בדולה ונותן לתוך הצנור עצמו אם הדלי ששואב בו נקוב לאחוריו בכנוס משקה ובעוד ששופך דרך פיו להצנור מקלח מאחוריו ליאור או למעיין מטביל בו את הידים וטהורות דחשיבי כאלו הטבילם בהיאור דנצוק זה מחבר הכלי להיאור וחשיבי מים שבצנור מחוברים למימי היאור ואע"ג דנצוק כזה לא חשיב חיבור לעניין טבילה... מ"מ לעניין נט"י יש להקל ויש חולקים בזה וס"ל דגם בנט"י לא חשיב חיבור נצוק כזה ובוודאי שלכתחלה יש להחמיר אך באין לו כלי יש להקל בנט"י כדיעות המקילים" (א"ח קנט,כט).

* * * * *

* כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון, תש"ע *
* עורך: אביעד בינשטוק *
* * * * *

* בית המדרש הוירטואלי *
* מיסודו של *
* The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash *
* <http://www.etzion.org.il/vbm> :האתר בעברית: *
* <http://www.vbm-torah.org> :האתר באנגלית: *
* * * * *

* משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5 *
* דוא"ל: office@etzion.org.il *
* לביטול רישום לשיעור: <http://etzion.org.il/vbm/> *

7 לדעת ר"ש כך ההלכה גם אם הכלי התחתון גם כן חם. הרמב"ם פוסק זאת להלכה בהלכות טומאת אוכלין פרק ז הלכות א-ב.